

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Laaja-alainen osaaminen ja arviointi sekä arvioinnin työkaluja

Minna Harmanen, Opetushallitus
8.11.2022

Arviointi ja laaja-alainen osaaminen

Opintojaksoittain myös määritellään, miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet toteutuvat ja kuinka näitä arvioidaan.

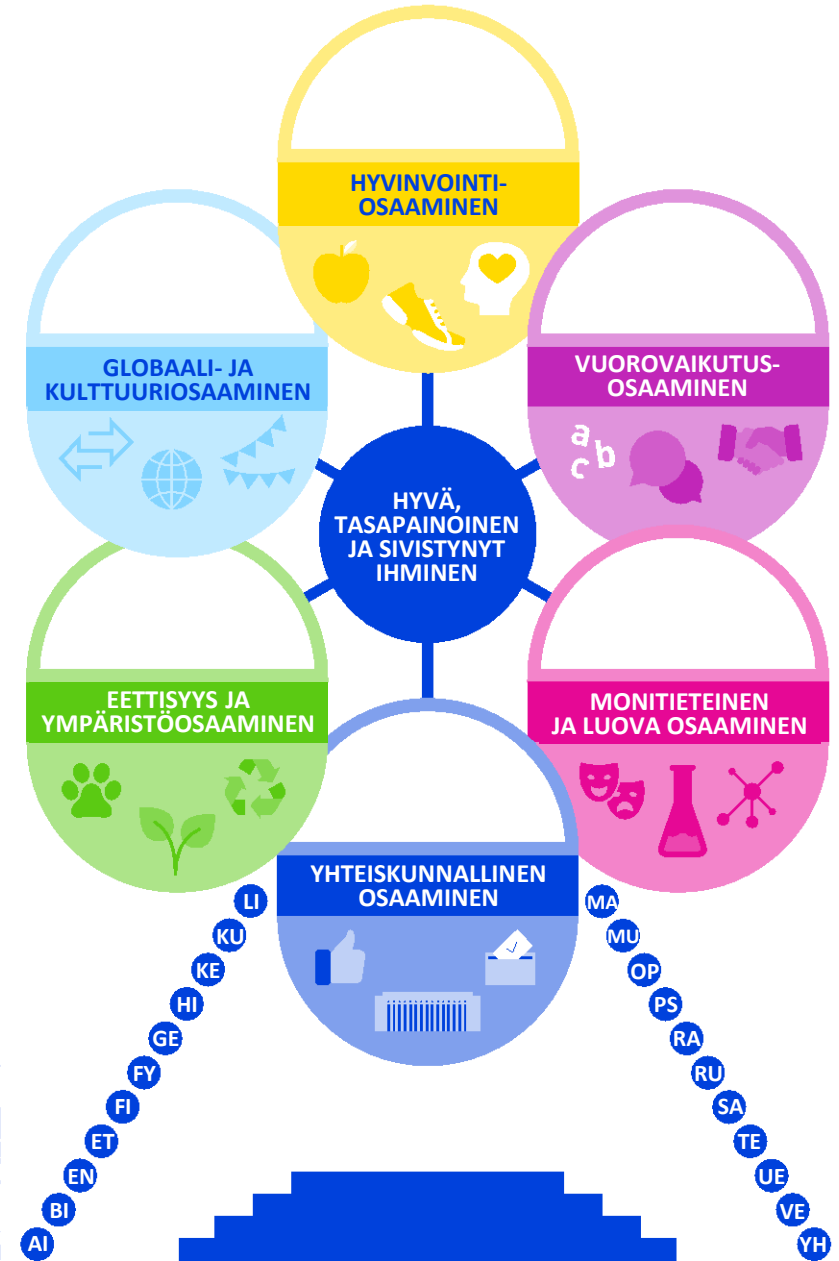
- *Kaikkia ei tarvitse käsitellä jokaisessa opintojaksossa, mutta jokaisen oppiaineen oppimäärän opiskelussa käsitellään kaikki.*
- *Laaja-alainen osaaminen mahdollistaa ajankohtaisten esimerkkien (ilmiöiden, teemojen) käsittelyn (motivointia).*
- *Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoavat **sisältöjä, tavoitteita toiminnalle, mahdollisuuksia oppimisympäristöjen, työtapojen tai -menetelmien valinnalle.***
- *Laaja-alaisen osaamisen alueet tarjoava mahdollisuuksia **oppiaineiden yhdistämiselle.***

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat oppiaineiden yhteiset tavoitteet

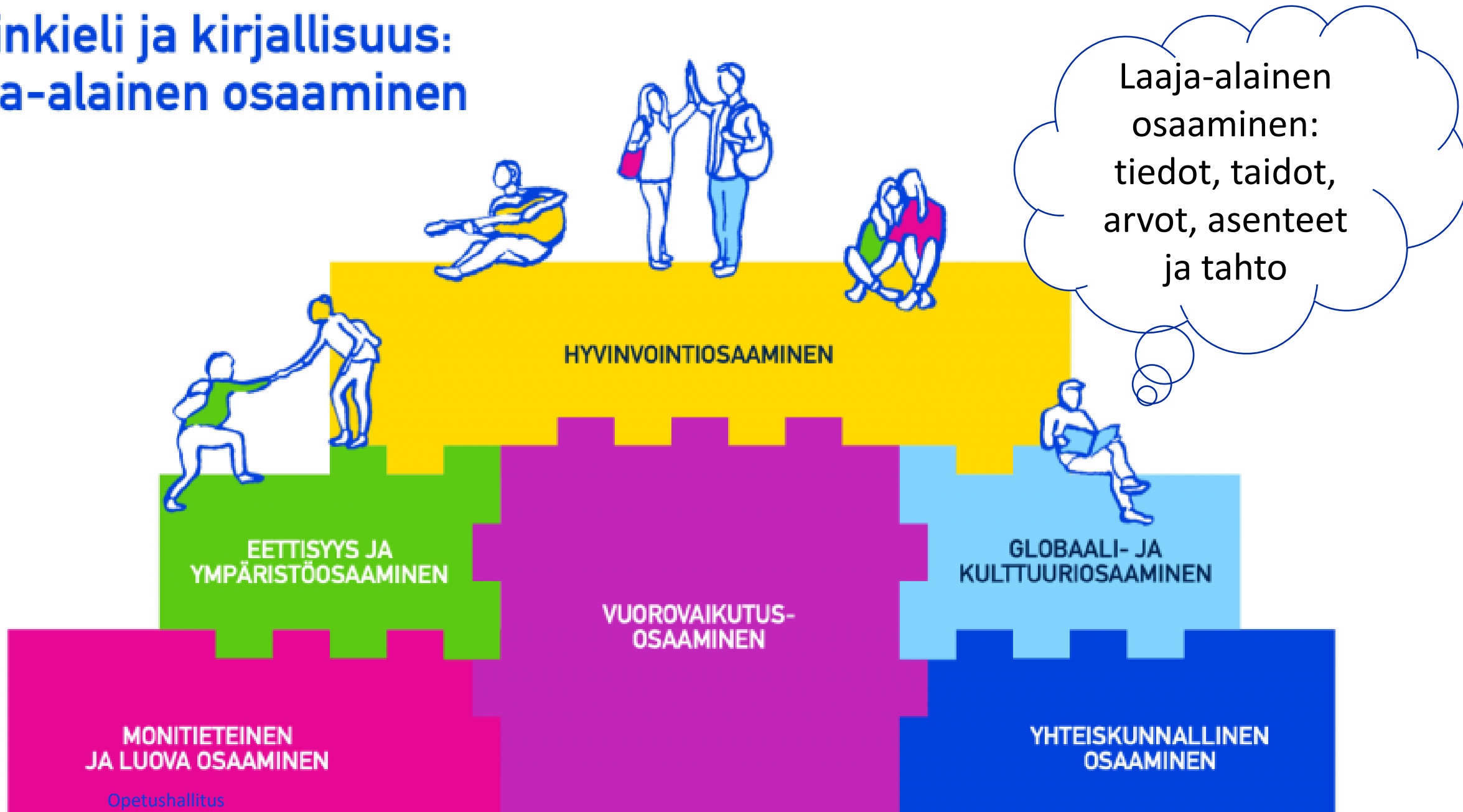
Laaja-alainen osaaminen sisältää elämänhallinnan ja vastuullisen vaikuttamisen taitoja. Laaja-alaista osaamista kehitetään lukion kaikkien opintojaksojen aikana.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet yhdistävät oppiaineita ja on myös sisällytetty jokaiseen oppiaineeseen sen luonteen mukaisesti.

Laaja-alainen
osaaminen:
tiedot, taidot,
arvot, asenteet
ja tahto

Äidinkieli ja kirjallisuus: laaja-alainen osaaminen

Äidinkieli ja kirjallisuus: laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen
määritellään
opintojaksoittain
paikallisessa
opetussuunnitelmassa –
joten tässä
moduulikiinnitykset ovat
vain esimerkkejä.

MONITIETEINEN
JA LUOVA OSAAMINEN

Opetushallitus

EETTISYYS JA
YMPÄRISTÖOSAAMINEN

VUOROVAIKUTUS-
OSAAMINEN

HYVINVOINTIOSAAMINEN

GLOBAALI- JA
KULTTUURIOSAAMINEN

YHTEISKUNNALLINEN
OSAAMINEN

Ehdota sopivaa kirjallisuutta:
<https://urly.fi/RGY>

**Kirjallisuus laaja-
alaisen osaamisen
kehittymistä
tukemassa**

Elämäkerrat,
elämäntaitokirjat,
autofiktio, chick lit,
ya-kirjallisuus

HYVINVOINTIOSAAMINEN

Feministinen
kirjallisuudentutkimus,
postkolonialismi

Ilmastofiktio
(Itäranta, Isomäki)
Ekokriittinen
kirjallisuudentutkimus

EETTISYYS JA
YMPÄRISTÖOSAAMINEN

GLOBAALI- JA
KULTTUURIOSAAMINEN

VUOROVAIKUTUS-
OSAAMINEN

Dekkari,
kertomuskriittisyys

MONITIETEINEN
JA LUOVA OSAAMINEN

YHTEISKUNNALLINEN
OSAAMINEN

Kirjallisuus luomassa siltoja
oppiaineiden yhteistyölle

Arvioinnin apuvälineitä 1/4: Ylioppilaskokeen kriteerit

Taulukko 1: Lukutaidon kokeen arviointikriteerit

Pisteitys	Kokonaiskuva lukutaidosta	Vastauksen sisältöaineokset	Vastauksen esitystapa
12 p:n tehtävä: 12 p. 18 p:n tehtävä: 18 p.	Erinomainen Vastaus osoittaa erinomaista kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon hallintaa. Kokelas esittää ehyen	Vastaus täyttää erinomaisesti tehtävänannon ja kattaa keskeiset tehtäväkohtaisen sisältökuvauksen ainekset. Havainnot ovat monipuolisia, täsmällisiä ja osuvia. Päätelmät ovat oivaltavia, ja tulkinta on perusteltu vakuut-	Vastaus on kokonaisuudessaan erittäin selkeä ja helposti ymmärrettävä. Se on jäsenneilty ja loogisesti etenevä kokonaisuus. Havainnot on ryhmitelty tarkoituksenmukaisesti. Omat kinnat ja päätelmät erottuvat selkeästi. etelmamuotoinen vastaus on jäsentynyt hyvin muotoiltu.

Taulukko 3: Kirjoitustaidon kokeen arviointikriteerit

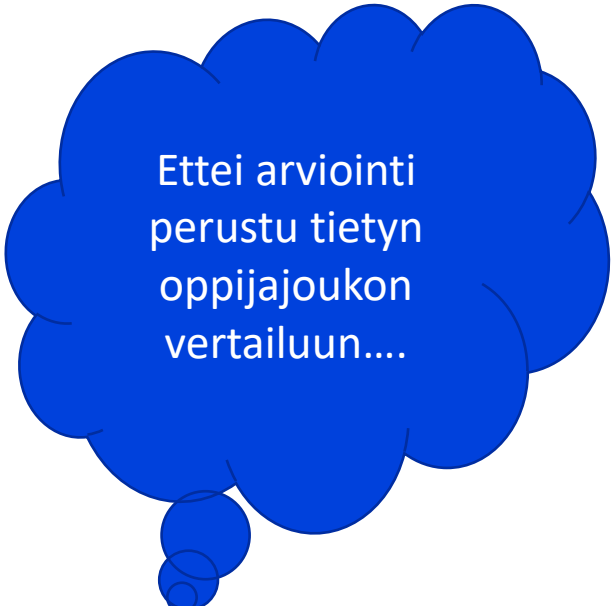
	Kokonaiskuva kirjoitustaidosta	Näkökulma-, sisältö- ja aineistovalinnat	Aineistojen käyttö	Tekstin rakenne	Kieli ja tyyli
60 p.	Erinomainen Teksti osoittaa erinomaista laajan ja yhtenäisen tekstin rakentamisen taitoa, kirjoitetun yleiskielen hallintaa ja kykyä kielentää ajatuksia.	Teksti täyttää erinomaisesti tehtävänannon ja pohtivan tai kantavan tekstin odotukset. Näkökulma on selkeä, perusteltu ja oivaltava. Sisältövalinnat osoittavat itsenäistä ajattelua, asiantuntemusta ja luovuutta. Aineistovalinnat ovat osuvia ja tukevat erinomaisesti tekstin näkökulmaa ja tavoitetta.	Valittujen aineistojen sisältö, tavoite ja lajipiirteet on ymmärretty, ja aineistoja on hyödynnetty onnistuneesti. Keskustelu aineistojen kanssa on luontevaa ja oivaltavaa. Oma ääni ja aineistojen äänet erottuvat selvästi toisistaan. Viittaukset aineistoon ovat luontevia ja selkeitä. Pohdinta on asiantuntevaa ja näkökulmia avaavaa. Oma näkemys tai kanta tulee selkeästi esiin ja on vakuuttavasti perusteltu.	Tekstin rakenne on hallittu ja johdonmukainen. Tekstiä on helppo seurata, ja siirtymät asiasta toiseen ovat selkeitä ja luontevia. Jaksotus on toimiva, ja kappaleet sidostuvat luontevasti toisiinsa. Tekstin aloitus ja lopetus ovat osuvia. Otsikko vastaa valittua näkökulmaa ja on sekä tyylliltään että sisällöltään osuva.	Viesti välittyy erinomaisesti. Lause- ja virkerakenteet ovat taitavia. Kirjoitetun yleiskielen normien hallinta on moitteetonta, mutta yksittäiset pintatason lipsahdukset ovat mahdollisia. Sanasto on monipuolista, ja tyyli tekstin tavoitteen ja tekstilajin kannalta onnistunut.
50 p.	Erittäin hyvä	Teksti täyttää erittäin hyvin	Valittujen aineistojen sisältö, tavoite	Tekstin rakenne on toimiva, ja	Viesti välittyy hyvin. Lause- ja

Miksi kriteeriperusteista arviointia?

Tutkimuksien mukaan arviointikriteerit **voivat** esimerkiksi...

- lisätä ”taulukoihin/matriiseihin” yhdistettyinä arvioinnin **yhdenmukaisuutta**
- lisätä **läpinäkyvyyttä**
- edellyttää opettajilta paljon harjoittelua ja yhteistä keskustelua
- auttaa, elleivät ne ole vaikeaselkoisia ja tulkinnanvaraisia
- tuntua opettajista arviointityötä auttavilta
- johtaa oppilaissa pintaoppimisen tavoitteluun syväoppimisen sijasta
- parantaa oppilaiden suoriutumista ja oppimisloukkamista.

Lähde: Päivi Atjonen, *Arvioinnin aika* – Pyöreän pöydän tilaisuus 8.12.2021, Opetushallitus

Ettei arviointi perustu tietyn oppijajoukon vertailuun....

Tukena voi olla myös maamerkki-suorituksia...

Arvioinnin apuvälineitä 2/4: Puhvi-kokeen kriteerit

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/puheviestintataitojen-paattokoe-puhvi-koe>

Puheviestintätaitojen koe

Opiskelija _____

1. Osallistumisen tavoitteellisuus

- ✓ Vie ryhmän toimintaa tavoitetta kohti. ✓ Osoittaa verbaalisti ja nonverbaalisti yhteistyöhalukkuuttaan. ✓ Suhteuttaa puheenvuoronsa sisällön keskustelun tavoitteeseen.
- ✓ Rajaa ja mitoittaa puheenvuoronsa keskustelun tavoitteen ja tilanteen mukaan. ✓ Valitsee osallistumistapansa tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti, esim. kysyy, kommentoi, tiivistää, arvioi, rohkaisee ja kyseenalaistaa tarvittaessa. ✓ Osallistumisen määrä ja ajoitus on tarkoituksenmukaista.

Erinomaiset taidot 6	Kiitettävät taidot 5	Hyvät taidot 4	Tyydyttävät taidot 3	Kohtalaiset taidot 2	Välttävät taidot 1
Keskustelija edistää erinomaisesti yh-	Osallistumisen tavoitteelli-	Keskustelija pystyy osallis-	Osallistumisen tavoitteelli-	Keskustelija osallistuu kes-	Osallistumisen tavoit-
				kusteluun. Osallistuminen	teellisuus on enimmäk-
				saattaa kuitenkin olla joko	seen kohtalaisen tasoa
				yksipuolista tai niukkaa, ja	mutta ei yllä aivan tuolle
				keskustelija voi tarvita mui-	tasolle.
				den tukea päästäkseen mu-	Riittämättömät taidot 0
				kaan keskusteluun.	Suoritusta on tältä osin
					mahdotonta arvioida.

Puheviestintätaitojen koe

Opiskelija _____

1. Kohdentaminen ja kontakti

- ✓ Saa aikaan kuuntelumotivaation ja pitää sitä yllä. ✓ Suhteuttaa esityksensä verbaalin ja nonverbaalin sisällön ja esityksen näkökulman kuulijoittensa sekä tehtävälle asetetun tavoitteen mukaan. ✓ Ilmentää kontaktia katseella, sijoittumisella ja asennolla.

Erinomaiset taidot 6	Kiitettävät taidot 5	Hyvät taidot 4	Tyydyttävät taidot 3	Kohtalaiset taidot 2	Välttävät taidot 1
Puhuja saa kuulijansa kiinnostumaan näkemyksestään ja pystyy erinomaisesti ylläpitämään kuulijoittensa mielenkiinnon koko puheenvuoronsa ajan. Vuorovaikutuksen ylläpitäminen ei tuota vaikeuksia. Puhuja ilmentää tarkoituksenmukaisella tavalla kontaktiaan katseella ja sijoittumisella. Hän on valinnut esityksensä sisällön juuri tämän kuulijakunnan ja tilanteen mukaan.	Kohdentamisen ja kontaktin taidot ovat enimmäkseen tasoltaan erinomaiset mutta eivät yllä aivan tuolle tasolle.	Puhuja saa kontaktin kuulijoihinsa ja pystyy ylläpitämään vuorovaikutusta lähes koko esityksensä ajan. Puhuja suhteuttaa sisällön kuulijoittensa mukaan. Kuulijoita, heidän kiinnostuksen kohteitaan tai tarpeitaan ei vielä kuitenkaan riittävästi oteta huomioon.	Kohdentamisen ja kontaktin taidot ovat enimmäkseen hyvää tasoa mutta eivät yllä aivan tuolle tasolle.	Puheenvuoroa ei riittävästi kohdenneta kuulijoille, vaan se jää sisällöltään yleiseksi tai puhuja saa vain ajoittain kontaktin kuulijoihinsa. Puheenvuorossa ei oteta juurikaan huomioon kuulijoiden tai tilanteen asettamia vaatimuksia.	Kohdentamisen ja kontaktin taidot ovat enimmäkseen kohtalaisen tasoa mutta eivät yllä aivan tuolle tasolle.
					Riittämättömät taidot 0
					Suoritusta on tältä osin mahdotonta arvioida.

Arvioinnin apuvälineitä 3/4: Palautteen antamisen sähköisiä menetelmiä

Hanna Hovila, Lukiloki-
materiaali

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kirjoittamisen-lukemisen-ja-kirjallisuuden-opetuksen-materiaaleja-lukioon#anchor-palautteen-antamisen-sahkoisia-mentelmia>

Arvioinnin
apuvälineitä 3/4:

LOPS2019 KIELIPROFILI

Työkalu osaamisen ja
oppimisen tunnistamiseen

<https://kieliprofiili.com/>

ETUSIVU OPETTAJALLE OPISKELIJALLE BLOGI OTA YHTEYTTÄ

Kieliprofiili

Korkeakoulut Työelämä
Kansainvälisyys Elämä ja yhteisöt

(Suutta suunnitellaan Opetushallituksen sivuston yhteyteen ja suljetaan syyskuu 2021)

Kieliprofiilin työstäminen auttaa sinua peilaamaan kielenoppimistarinasasi ja -kokemuksiesi vaikutusta siihen, minkälainen olet kielenoppijana nyt ja lukion jälkeen.

OSA-ALUEET
1. Kielitaito, 2. Kieli, kulttuuri ja kansainvälisyys, 3. Kielenopiskelutaidot ja 4. Laaja-alainen osaaminen.

OPISKELUN TUEKSI
Esimerkkitehtävät, kielinäytteitä Suomesta ja maailmalta, sekä kielitaitoa verkossa.

OPPIMISEN SEURANTA
Opintojen seuranta ja esimerkkejä kieli CV: mahdollisista toteutustavoista.

Kieliprofiili – myös äidinkieli on kieli!

- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 velvoittavat jokaista opiskelijaa laatimaan henkilökohtaisen kieliprofiilin osana lukion vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen opintoja.
- Kieliprofiilin laatimisella on kaksi päätavoitetta. Kieliprofiilia laatiessaan opiskelija oppii **tunnistamaan ja tekemään näkyväksi eri kielten taitojaan.**
- Kieliprofiiliin opiskelija kerää tiedot kaikista kielistä, joissa hänellä on osaamista. Siihen voi myös liittää suppeampia tai laajempia **näyttöjä** kielitaidosta sekä **todistuksia** kielitaidosta. Kieliprofiiliin myös liittää **itsearviointia ja pohdintaa kieltenopiskelutaidoistaan ja niiden kehittymisestä.**
- Esim. ÄI2-moduuliin yhdistäminen kielten 1. moduuliin
- Ks. Lisää: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kieliprofiili>

Kieliprofiili osaksi myös äidinkielen ja kirjallisuuden opintojaksoja

Inha, K., Halvari, A. & Kuukka, K. (2021). Lukion opetussuunnitelman monikielinen käänne. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 12(2). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2021/lukion-opetussuunnitelman-monikielinen-kaanne>

ETUSIVU OPETTAJALLE ▾ OPISKELIJALLE ▾ BLOGI **OTA YHTEYTTÄ** ▾

Motivaatiokirje

<https://kieliprofiili.com/2020/07/07/tehtava-motivaatiokirje/>

Laadi opintojesi alussa motivaatiokirje itsellesi. Mitä odotat itseltäsi lukion kieltenopiskelijana? Minkälaisia tavoitteita voisit asettaa itsellesi? Miten hyödyt kielitaidosta opinnoissasi ja lukion jälkeen? Sisällytä kirjeeseen seuraavat asiat:

LOPSin toteuttamista tukevia julkaisuja

Kaikkien koulu(ksi) – kielitietoisuus koulun kehittämisen kulmakivenä.
ÄOL:n vuosikirja 2020.

Carita Kiili & Leena Laurinen (2018) Monilukutaidon mestariksi. Opettaja nettilukemisen ohjaajana. Niilo Mäki Instituutin julkaisuja. Kummi 18 -sarja.

Monilukutaitoa oppimassa. Opetushallitus 2019.
<https://verkkokauppa.oph.fi>

Multilitteracitet. Upptäck och utveckla din kompetens.
Utbildningsstryrelsen.
http://www.oph.fi/download/189081_Multilitteracitet.pdf

Yhdessä – Näkökulmia vuorovaikutuksen oppimiseen ja opettamiseen.
ÄOL:n vuosikirja 2022

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

#LOPS2021

Kiitos!

Suomen kieli ja kirjallisuus

Minna Harmanen, minna.harmanen@oph.fi

